

humanitas

Inhoud

1. De ontwerp-richtlijnen voor subsidiëring van de 'tweede hoofd functie'. - A. v. Oosten pag. 13
2. Conferentie 'Humanitas', hoe verder? pag. 15
3. Op weg naar iets nieuws III. - C. M. ter Linden pag. 17
4. De landdag voor vrijwilligers. - C. M. ter Linden pag. 19
5. De opleidingsinstituten in de sector van het bejaardenwerk. - G. Mentzel v. Aken pag. 20
6. Klaagmuur voor de leden pag. 21
7. Hulp aan gedupeerden door misdrijven pag. 23

Humanitas, april 1973, 28e jaargang, no. 2

Uitgave van HUMANITAS,
nederlandse vereniging voor maatschappelijke
dienstverlening en samenlevingsopbouw.

Redactie: B. W. Droste, H. van Dijk, A. Hogers, mej.
C. M. ter Linden en W. Post (red. secretaris).

Redactie-adres: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon 020-73 94 44.

De ontwerp-richtlijnen voor subsidiëring van de 'tweede hoofdfunctie'

A. v. Oosten

Het zat al enige tijd in de lucht. Maar eind januari ontvingen wij toch van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk nadere richtlijnen voor de subsidiëring van de tweede hoofdfunctie. 'Ontwerp' staat met de pen boven dit stuk geschreven en dan staat er vervolgens: 'Richtlijnen voor subsidiëring van kaders ter vervulling van de kernfunctie 'bijdragen tot de doeleinden van de samenlevingsopbouw vanuit levens- of wereldbeschouwelijke groepen' (F2); Interim-regeling ingaande 1-1-1973'.

De lezer knippert bij het lezen van deze titel waarschijnlijk met de ogen en zal zich vervolgens zetten aan herlezing en dan beseffen dat reeds in de titel nogal wat slagen om de arm zijn ingebouwd. Hoe zijn deze richtlijnen nu ontstaan? In juni 1969 deed het ministerie een nota uitgaan, ondertekend door de toenmalige minister van CRM, dr. M. A. M. Klompé, de zogenaamde nota inzake de Samenwerkingsorganen. In deze nota werd onderscheid gemaakt tussen de twee hoofdtaken van de samenwerkingsorganen (bij Humanitas zijn dat voornamelijk de gewesten) en wel:

1. de bevordering van de goede en deskundige uitvoering van de maatschappelijke dienstverlening en
2. de activering en inschakeling van de eigen groepering, zowel bij de uitvoering van de dienstverlening als bij de opbouw van een op het welzijn van de burger afgestemde samenleving.

In deze nota werd ook de mogelijkheid in overweging gegeven beide functies apart van elkaar te gaan behartigen. Dit feit was voor een aantal samenwerkingsorganen aanleiding om medewerking te geven aan fusies (interlevensbeschouwelijk) of tenminste medewerking te geven aan besprekingen daarover. Deze fusies zouden zich dan wel moeten beperken tot de zogenaamde eerste hoofdfunctie, (F1) n.l. de bevordering van de goede en deskundige uitvoering van de maatschappelijke dienstverlening. De tweede hoofdfunctie (F2), voor het gemak nu maar even aan te duiden als de samenlevingsopbouw vanuit de eigen groep, zou dan zelfstandig door de samenwerkingsorganen moeten worden behartigd. En dit dan voorlopig onder toepassing van de subsidieregeling voor de samenwerkingsorganen. Inplaats van deze subsidie-regeling zijn dan nu de voorlopige richtlijnen gekomen waarover in de aanhef sprake was.

De ontwikkelingen hebben sinds het verschijnen van de nota inzake de samenwerkingsorganen niet stilgestaan. Met name een brief, vanuit CRM toegezonden aan gesubsidieerde instellingen voor algemeen maatschappelijk werk en gezinsverzorging, waarin maatregelen in het vooruitzicht werden gesteld om het vraagstuk van de te kleine instellingen op te lossen, speelde daarbij een rol.

Door deze brief werd de regionalisering van de maatschappelijke dienstverlening duidelijk versneld. In verhoogd tempo zijn grotere, grotendeels self-supporting instellingen voor algemeen maatschappelijk werk en/of voor gezinsverzorging ontstaan, werkende met een eigen directie en een eigen staf. En hoewel de provinciale samenwerkingsorganen aan de ontwikkelingen steeds gaarne hun medewerking hebben verleend hield deze ontwikkeling impliciet ook een verandering van de functie van het provinciaal niveau in.

Over deze functie van het provinciaal niveau wordt thans soms heftig gediscussieerd.

Er blijkt zo hier en daar nogal wat verschil van opvatting, zodat fusies, die op dit vlak tot stand zijn gekomen reeds thans worden geconfronteerd met een stuk onzekerheid.

Deze heftige discussies zijn ook gaande ten aanzien van de F2, de tweede hoofdfunctie. In de eerste plaats verschillen de meningen over de vraag of het wel zo verstandig is geweest om de twee hoofdfuncties inderdaad te scheiden. Het is bekend dat ook binnen Humanitas over deze zaak uitvoerig werd gediscussieerd. (Zie o.a. de brochure 'Het beleid van het Ministerie van CRM ten aanzien van de samenlevingsopbouw en de maatschappelijke dienstverlening'). Deze vraag is thans des te meer gerechtvaardigd waar nu blijkt, dat de oorspronkelijke samenwerkingsorganen middels het in de vorige alinea geschetste proces, het contact met de maatschappelijke dienstverlening dreigen te verliezen.

Dit zal in veel gevallen een verschrompeling van de voedingsbodem van die maatschappelijke dienstverlening betekenen die ongewenst geacht moet worden. Een belangrijke taak is hier weggelegd voor de F2-actiekaders om dit proces te stoppen en in zijn tegendeel te laten verkeren. De maatschappelijke dienstverlening zal immers idealiter niet alleen voor de gemeenschap maar ook vanuit die gemeenschap werkzaam moeten zijn. Daarnaast ontmoet men de mening, dat subsidiëring van de tweede hoofdfunctie zal leiden tot een instandhouden van een stuk verzuiling. Soms lijkt het wel alsof verzuiling een vies woord is dat ten koste van wat dan ook moet worden vermeden.

Zonder nu onmiddellijk terug te willen naar de toestand zoals die in de jaren 20 en 30 bestond, waarbij de verschillende zuilen als een soort egelstellingen waren te beschouwen van waaruit men elkaar beloerde, moet toch worden volgehouden dat juist door de open confrontatie van verschillende levensovertuigingen met elkaar een stuk vrijheid en pluriformiteit mogelijk is die als bijzonder waardevol moet worden beschouwd. In ieder geval hebben discussies over de voornoemde en andere vragen in de afgelopen tijd ook plaatsgevonden in de commissie Samenwerkingsorganen van het Ministerie van CRM en de discussies en beraadslagingen in deze commissie hebben dan geleid tot het opstellen van de onderhavige richtlijnen. Daarin wordt de F2 als volgt omschreven:

'Activering van levens- of wereldbeschouwelijke groepen tot werkzaamheden op het terrein van de welzijnsbehartiging. Deze activering beoogt het op gang komen bij die groepen van bezinning op welzijnsvraagstukken en

het op grond daarvan bevorderen van bijdragen aan het proces van samenlevingsopbouw en het tot stand komen van maatregelen, onder meer gericht op het eigen woon- en leefmilieu. Tevens van deelname aan bestuurs- en andere werkzaamheden ook wanneer dit algemene instellingen voor welzijnsbehartiging betreft, alsook medewerking aan de totstandkoming en uitvoering van allerlei welzijnsprojecten, -activiteiten en -voorzieningen in concrete situaties.'

Bij de nadere taakstelling voor F2-kaders, zoals weergegeven in de voorlopige richtlijnen treffen wij o.a. nog de volgende zinsneden aan: Taken voor F2-kaders zijn dan

- signaleren van tekorten in de samenleving en meehelpen aan de oplossing ervan;

- zorg voor kadertraining en 'uitrusting' van bestuurders en vrijwilligers binnen de eigen groep;

- het activeren van de groep tot bezinning op de welzijnsproblematiek, o.m. gericht op de vraagstukken betreffende het eigen woon- en leefmilieu; tot het geven van een inbreng in de provinciale en stedelijke organen voor overleg en advies, organen van wijkopbouw en andere organen voor samenlevingsopbouw.

In de voorlopige richtlijnen treffen wij de volgende voorwaarden aan voor de subsidieverlening. Voor subsidie kunnen in aanmerking komen levens- of wereldbeschouwelijke actiekaders op provinciaal en grootstedelijk niveau of een daarvoor optredende organisatie. De F2 mag niet gericht zijn op het juist doen uitvoeren van de werkzaamheden in de verschillende welzijnssectoren door beroepskrachten, maar op toerusting van levens- of wereldbeschouwelijke groepen met het oog op het functioneren van zijn leden in de samenleving. Een voorwaarde voor subsidieverlening is tevens het beschikken over een concreet actie-programma. Dit actie-programma moet aangeven welke concrete doeleinden en projecten men wil verwezenlijken, op welke termijn, met welke middelen en methoden.

Uiteraard zou het te ver voeren hier de complete tekst van de richtlijnen weer te geven. Wel dienen wij ons op deze plaats af te vragen of de richtlijnen voldoen aan de verwachtingen die wij ten aanzien daarvan hebben gekoesterd. Onze indruk is dat er veel zal afhangen

van de vraag hoe de toetsing zal plaatsvinden van de concrete activiteiten aan datgene wat in de richtlijnen gesteld is. Worden b.v. ook onafhankelijke deskundigen ingeschakeld hierbij, wordt een al dan niet ambtelijke commissie in het leven geroepen die deze toetsing ter hand gaat nemen of wil het ministerie de beoordeling geheel aan zichzelf houden? Laat in ieder geval de activiteiten die wij als Humanitas ontwikkeld hebben en nog zullen ontwikkelen op het gebied van de samenlevingsopbouw daarbij de duidelijkste taal spreken. Wanneer die activiteiten verricht vanuit de eigen groep, duidelijk aanspreken bij allerlei personen en instellingen dan zal ook de verdediging van die activiteiten naar CRM en andere subsidie gevende overheden gemakkelijk, en misschien zelfs in het geheel niet nodig zijn. Het is dan een extra zekerheid te weten dat

het ledental van Humanitas, ondanks het wegvloeden van maatschappelijke dienstverlening naar allerlei samenwerkingsverbanden, groeit, en dat ook het aantal van diegenen die bereid zijn actief mee te denken en te doen groeiende is. De laatstgehouden Humanitas-conferentie over samenlevingsopbouw was daar een goed bewijs van.

Nationaal centrum voor gezinsbehandeling

Sinds enkele maanden kent Nederland een nationaal centrum voor gezinsbehandeling. Het is een initiatief van het Nationaal centrum voor geestelijke volksgezondheid en de Nationale raad voor maatschappelijk welzijn. Beide

organisaties hebben jarenlang aan de voorbereiding gewerkt. Er zijn enkele studiebezoeken van deskundigen van en naar Amerika aan vooraf gegaan. Een aanzet vormde ook het congres gezinsbehandeling in september 1970 in de Rai in Amsterdam.

Nationaal consultant sinds 1 januari van dit jaar is de heer C. J. F. van Veen, die een pied à terre gekregen heeft bij de Interkerkelijke stichting voor geestelijke volksgezondheid aan de Van Swietenlaan 80 in Rotterdam. Het ministerie van CRM heeft de aanstelling mogelijk gemaakt. Het sekretariaat van het centrum gezinsbehandeling is p/a Nrmw, Eisenhowerlaan 146, Den Haag, tel. 070-51 21 41.

Er is een curatorium gevormd om in overleg met de nationaal consultant te zorgen voor een landelijke distributie van de te verstrekken diensten.

Voorzitter van het curatorium is drs. M. Nevejan te Utrecht. Sekretaris dr. H. Ruijters te Rijswijk (Z.H.). Leden zijn dr. J. H. Blankestein, Utrecht, mej. A. van Heusden, Amsterdam, drs. A. de Klerk, Amsterdam, mevr. A. H. Richters-Wolvius, drs. C. J. P. Steijger, Den Bosch.

Adviseur namens het ministerie van CRM is drs. J. D. Jansen, Rijswijk (Z.H.). Het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne zal nog een adviseur aanwijzen.

Conferentie 'Humanitas', hoe verder?

Op 2 en 3 maart 1973 vond in het Evert Kuperoord te Amersfoort een conferentie plaats.

Het doel van de conferentie was om de organisatorische vormgeving van onze vereniging in de komende jaren te bespreken tegen de achtergrond van de taken die in het bijzonder de afdelingen in die jaren op zich zullen nemen. Hieronder volgt de inleiding, die de heer P. E. Hutte aan het begin van deze conferentie gehouden heeft, alsmede het spontaan geformuleerde verslag van ons hoofdbesturslid, de heer P. Albarda.

Voorts willen wij er op wijzen dat het in de bedoeling ligt om een gedetailleerd verslag aan onze deelorganen toe te sturen, terwijl in het juninummer van ons ledenorgaan 'Van Mens tot Mens' eveneens uitgebreid aandacht aan deze conferentie zal worden besteed.

Inleiding de heer Hutte

Zoals wij hier bijeen zijn gekomen vormen wij een gezelschap van unieke personen. Ik bedoel daarmee in het verband van deze conferentie dat ieder van ons voor zichzelf in feite een eigen visie heeft op mens en maatschappij; dat ieder van ons een eigen standpunt heeft over het reilen en zeilen van de maatschappij waarin wij leven en een eigen wensenpakket heeft met betrekking tot de toekomst van die maatschappij; dat ieder van ons een eigen kijk heeft op het al of niet in beweging zetten van activiteiten die beogen veranderingen in het maatschappelijk gebeuren tot stand te brengen. Tezelfder tijd zijn wij hier bijeen als leden van een vereniging met het doel

om te overleggen over een nieuwe aanpak van het werk, een nieuw beleid, nu en in de toekomst en een aanpassen van de organisatievorm die daarvoor nodig is. Dat is dus een opgave apart. Maar onze persoonlijke keuze zal ook de keuze voor de vereniging als geheel beïnvloeden.

Toen het hoofdbestuur mij verzocht behulpzaam te zijn bij de organisatie van deze conferentie heb ik allereerst zo veel als doenlijk was, mijn oor in de vereniging te luister gelegd en toen ervaren — wat mij overigens niet verwonderde — dat er in de afdelingen en gewesten nog al wat onzekerheid bestond omtrent de nieuwe taakstelling, die het congres in 1971 naast de traditionele taken had aanvaard. Het beeld, dat het inderdaad vage begrip 'samenlevingsopbouw' opriep — welk beeld dit ook moge zijn — liep erg uiteen. Het komen tot overeenstemming over dit beeld bleek — en lijkt nu vermoedelijk nog — een langere weg van overleg nodig te hebben.

Dit te constateren lijkt van groot belang. Het zijn immers de afdelingsbesturen die in meer directe zin bij die nieuwe aanpak van het werk betrokken zijn! Niet ten onrechte mijns inziens vroeg het congres om voortzetting van de discussie die het organisatieverslag teweeg had gebracht, waarbij het hoofdbestuur toezegde in het voorjaar van 1973 een conferentie te zullen beleggen alvorens voor het congres in het najaar nadere voorstellen te ontwerpen.

In feite bleek die discussie in gewetelijk verband zich in de eerste plaats bezig te houden met de samenlevingsopbouw als nieuwe taak en de aanpak daarvan in de praktijk.

De conferentie-commissie, die mij terzijde stond, meende dan ook dat praten over een nieuwe organisatievorm, waaromtrent het organisatieverslag voorstellen bevat, alleen zinnig zou zijn wanneer deze discussie werd gevoerd tegen de achtergrond van onze aanpak van de samenlevingsopbouw. Een opzet van de conferentie waarmee het hoofd-

bestuur zich kon verenigen.

Wel bewust hebben de voorbereiders, voor wat de discussie op deze bijeenkomst betreft, in de eerste plaats gekozen voor polarisatie en niet voor harmonisatie; dat wil zeggen dat wij gemeend hebben dat een uitwisseling van standpunten over de samenlevingsopbouw binnen de korte tijd die ons vanavond en morgen ter beschikking staat, de mogelijkheid om tot zo veel mogelijk duidelijkheid te komen, zal bevorderen.

Of we er op deze wijze uitkomen valt uiteraard op dit moment nog niet te bezien. Veel zal in dat opzicht van ons als deelnemers afhangen.

Het is dan ook een echte werkconferentie. Niet zozeer om nu reeds tot een werkprogram te komen — dat zal nog moeten volgen — maar wel om over de *richting* waarin binnen onze vereniging de samenlevingsopbouw zich zal ontwikkelen tot een duidelijker uitspraak te komen.

Welke richting

Van twee standpunten hebt u in wat wij de 'beschrijvingsbrief' voor de conferentie zouden willen noemen, kunnen kennisnemen, wat overigens niet uitsluit dat door u ook nog andere standpunten naar voren kunnen worden gebracht. De harde kern van standpunt I is de fundamentele democratisering voor alle samenlevingsverbanden, waarin de mens werkt, woont, en op andere wijze met elkaar samenwerkt. Wie de ontwikkeling in onze maatschappij volgt kan verschijnselen opmerken, waarin naar deze democratisering van verhoudingen wordt gestreefd. We behoeven slechts te wijzen op wat zich op dit moment in het bedrijfsleven afspeelt.

Dit standpunt houdt zich vooral bezig met de samenleving in al zijn verbanden, overigens tot betere ontplooiing en zelfbestemming van de individuele mens. Standpunt I, wijzend op machtsstructuren, waaraan de mens maar al te vaak ondergeschikt blijkt, hoopt en verwacht dat ook onze vereniging zich kritisch met de samenlevingsproblemen zal willen bezighouden.

Standpunt II legt de meeste nadruk op de verantwoordelijkheid van ieder mens voor het leven van alle mensen. Meer dan tevoren wil dit standpunt de vereniging brengen tot een grotere inspanning en activiteit, door zich scherper bewust te worden hiervoor daadwerkelijk in te zetten en te komen tot een plan van actie op en te komen tot een plan van actie op het terrein van de welzijnsbevordering. Beide standpunten hebben gemeen dat zij uitgaan van de gelijkwaardigheid in de menselijke verhoudingen en (mede

daardoor) een meer menselijke en leefbaarder maatschappij. Gemeenschappelijk is ook het beroep op een grotere activiteit en participatie van de leden van onze vereniging.

Maar in de uitwerking hiervan in de praktijk lopen de standpunten uiteen. Het rollenspel heeft zojuist getracht u daarvan een simpel beeld te geven. Een en ander roept nogal wat vragen op, die ò met het beleid ò met de organisatievorm van de vereniging te maken hebben.

De vragen die ik thans aan u voorleg zijn voor mijn eigen rekening, maar ik weet dat zij ook hier en daar in de vereniging leven.

— Heeft een zo ver mogelijk doorgevoerde democratisering, waarvoor standpunt I kiest, niet tevens een duidelijke invloed op de organisatorische verhoudingen binnen de vereniging?

— Is voor standpunt II een verandering van de organisatie wel zo broodnodig?

— Zal het de afdelingsbesturen lukken, gelet op hun huidige samenstelling en gelet op de vergrijzing van het ledenbestand en geringe ledenbinding — waarvan de afdelingen trouwens alles afweten — om tot grotere activiteit te komen, zodat het tenminste 'zoden aan de dijk zet'?

— Zijn we bereid en in staat om meer kritisch ingestelde jongeren in onze rijen welkom te heten, op gevaar af van zekere consequenties?

— Dringt standpunt I naar een politisering van maatschappelijke problemen, en zo ja, wat dan nog? Gaat het om een keuze tussen links en rechts, zoals sommige menen of heeft het daar niet mee te maken.

— Als we in het algemeen gesproken maatschappelijke veranderingen voorstaan, welke middelen willen we dan bezigen om hieraan als vereniging mee te werken. Door ons in dit opzicht actief op te stellen; door ons achter acties van anderen te scharen of door ons min of meer afzijdig te houden en de verantwoordelijkheid af te wentelen op andere groeperingen, zoals een politieke partij, òf een vakbond, òf een jongerengroepering?

— Heeft het zin om de beide standpunten met elkaar in overeenstemming te brengen of niet? Of kunnen beide vormen eventueel naast elkaar een plaats in onze vereniging krijgen? Maar wat zou dan een dergelijk flexibel

beleid voor consequenties hebben voor de organisatie?

— En dan nog dit. Wensen wij in de vereniging een gecentraliseerd beleid of — bijvoorbeeld met het oog op een flexibele organisatie — een gedecentraliseerd beleid?

Een spontaan geformuleerde impressie

P. Albarda

Wat gebeurt er wanneer je $\pm$ 100 leden van Humanitas onverhoeds (nou ja, niet helemaal) voor de vraag stelt 'Moet de vereniging een fundamenteel gedemocratiseerde actiegroep worden die onze maatschappij ook in die zin gaat beïnvloeden'? Wat er dan gebeurt, konden we zien op 2 en 3 maart, toen in Amersfoort de conferentie 'Humanitas, hoe verder' plaatsvond. Uitgenodigd waren: belangstellenden in dit vraagstuk. Aanwezig was: het hele land, bestuursleden, vrijwilligers, beroepskrachten,

buitenstaanders en een 'neutrale' conferentie leider, de heer G. P. Koning, die tijdens de conferentie blijk gaf kennelijk vaker met dit bijltje gehakt te hebben. Wat doen honderd Humanitasleden als de conferentiecommissie uitdaagt nu eens flink te gaan polariseren in de trant van 'wie niet voor mij is is tegen mij'. Ze demonstreren dat ze in meerderheid behoren tot de groep die iemand noemde 'keurige mensen van het progressieve establishment'.

De conferentie leider ging aan het slot van de tweede dag in op het verzoek uit de zaal om een opiniepeiling door middel van hand opsteken. Uitkomst: een kleine minderheid meende: het roer moet helemaal om naar een geheel gewijzigde doelstelling en organisatie gericht op het politiseren van de samenleving (democratisering in gezinnen, scholen, bedrijven, politiek, overheid). Een even kleine minderheid meende: Humanitas moet die fundamentele democratisering aan anderen overlaten, dat soort acties is in strijd met onze voorname doelstelling, namelijk mensen helpen, activeren, begeleiden in hun eigen manier van werken aan welzijn. En de overgrote meerderheid stak de hand op ten gunste van 'laat alle bloempjes bloeien', natuurlijk moeten wij streven naar een samenleving die fundamenteel democratisch is. Als een plaatselijke afdeling het nodig vindt en aandurft dan eventueel via 'harde acties'. Maar in andere gevallen ook door het helpen en begeleiden van 'underdogs', rechtelozen, gehandicapten, die ook eens een keer willen meedoen, gehoord willen worden.

Een hoofdbestuurslid wees tenslotte op de consequenties van een studiebijeenkomst als deze. Ieder gaat nu weer terug naar zijn afdeling.../gewest en weet dat over een paar maanden het congres zal plaatsvinden. Ieder kan nu zijn congresvoorstellen gaan uitbroeden en inzenden.

En dan, op 27 en 28 oktober op het congres gaat het niet om bezinnen, discussiëren, opinies peilen. Dan moet er een besluit tot stand komen dat bepalend is voor 'het gezicht van Humanitas'. Met wat voor oren luistert Humanitas dan naar wat er gebeurt in de wereld? Met wat voor ogen kijken we naar de mensen om ons heen? Wat voor een mond zetten we dan open om te laten horen wat we er van vinden? Wat gaan we er aan doen? Veel deelnemers aan

de conferentie vonden het wel nuttig dat het komende congres voorafgegaan wordt door 'botsingen der meningen' zoals tijdens 'Bouwplaats' (wat is samenlevingsopbouw?) en 'Samenwerking' (wat doet Humanitas in/aan/met de schaalvergroting?). Nu in Amersfoort ging het eigenlijk om het vraagstuk 'reorganisatie van de vereniging'. Daarover is het ook gegaan maar met alle nadruk op de allereerste vraag die dan gesteld moet worden: welk *doel* dien je met je organisatie?

In dat opzicht leverde de conferentie misschien een representatief beeld van wat er in de vereniging leeft, zoiets als 'wij willen werken aan een gezonde samenleving op alle manieren die we plaatselijk willen en kunnen realiseren, soms heel lief onderhandelen of hulp verlenen of stimuleren, soms heel boos actie voeren.

Tot slot enkele opinies, opgevangen in discussiegroepen, in wandelgangen, aan lunchtafels en wandelingetjes op de Amersfoortseberg: onze organisatie zal in ieder geval gedecentraliseerd moeten zijn, zoveel mogelijk autonomie aan de afdelingen. Een landelijk centraal punt hebben we wel nodig om service te verlenen aan het plaatselijke werk (kan ook via de gewesten), om een algemene beleidslijn af te leiden uit alles wat de vereniging doet, om er voor te zorgen dat de vereniging niet uit elkaar valt in onsamenvangende brokjes. Een algemene verwachting: het nieuwe gezicht van Humanitas, hoe het er ook uit gaat zien, zal niet iedereen aanstaan. Er zullen leden boos worden en er zullen zelfs leden weglopen. Anderen zullen juist toetreden omdat de nieuwe image hen meer aanspreekt. Gehoopt wordt op een grotere homogeniteit van opvatting zodat Humanitas namens grote aantallen leden een opinie kan verkondigen over conflictieuze zaken in de wereld.

In het vorige nummer van ons blad, werden twee artikeltjes opgenomen van de hand van de heer A. P. Gerretsen, directeur van de afdeling Rotterdam, die wij hadden overgenomen uit 'De Branding', het ledenorgaan van de afdeling Rotterdam.

Tot onze spijt is het begeleidende kadertje, waarin dit vermeld stond, weggefallen. Onze welgemeende verontschuldigingen daarvoor.

V. P.

Op weg naar iets nieuws

C. M. ter Linden

Wat in het vat zit verzuurt niet, zo luidt een gezegde. Dat er voor u nog wat in het vat zit, weet u misschien niet. Toch is dit het geval. Slaat u het juli-nummer van 1972 nog maar eens open.

Werkgroep 'de langste dag'

'Een herstructurering van de kinderbescherming zal het karakter moeten dragen van een uiterst flexibele overgangsstructuur die binnen de kortst mogelijke tijd overgaat in een nieuwe, dynamische structuur van een geïntegreerde welzijnszorg.'

Zie hier de negende stelling van het manifest:

Kinderbescherming? Jeugdbescherming? Welzijn voor de Jeugd!

In oktober 1971 werd dit manifest door de werkgroep 'de langste dag' uitgegeven.

De verdienste van deze werkgroep is geweest, dat zij al datgene wat er zoal leefde aan ideeën over hulpverlening en structuur op een rijtje heeft gezet, in stellingen heeft samengeballd en het land heeft ingegooid. Het getuigt van moed, dat zij geprobeerd heeft uitgaande van deze stellingen een aanzet te geven voor een totaal-structuur van de hulpverlening in de zogenaamde Veldnota. Men krijgt nog meer bewondering voor de groep als men weet, dat besloten is verder te gaan om de ideeën nader uit te werken. Het had zo voor de hand gelegen, dat de groepsleden verheugd over het feit, dat hun manifest en hun veldnota het rode boekje was geworden voor de kinderbeschermers, waren overgegaan tot de orde van de dag.

Alternatieve structuurschets

Wat is nu de impuls geweest om dit manifest en deze Veldnota op te stellen? Ik laat graag de werkgroep zelf aan

het woord: 'Met deze Veldnota heeft de werkgroep een bijdrage willen leveren aan de meningsvorming over de structuur van de jeugdwelzijnszorg, door anderen 'jeugdbescherming' genoemd. De huidige structuur is al vele malen van vele kanten bekritiseerd en er zijn ook vele nieuwe structuren geschetst. Het particulier initiatief was echter tot nu toe te verdeeld en daardoor onmachtig om te bepalen hoe zij zichzelf wenste te reorganiseren. Vanuit deze onmacht van de particuliere kinderbescherming en van de welzijnszorg in brede zin moet het ontstaan van de departementale discussienota 'Jeugdbescherming en justitie' (de zgn. nota Wiersma, CtL) begrepen worden. Zowel vanuit actiegroepen als vanuit het parlement was om een visie en om een vernieuwende impuls vanuit het departement van Justitie gevraagd. De discussienota werd dan ook met de nodige spanning tegemoet gezien. Des te pijnlijker was het daarom dat de inhoud ervan vanuit het hulpverleningsstandpunt onaanvaardbaar genoemd moet worden. Omdat het uitoeven van kritiek zonder het bieden van een alternatief in dit stadium onverantwoord is, heeft de werkgroep 'De langste dag' zich met een alternatieve structuurschets beziggehouden.'

Welzijn voor de jeugd

Wat de leden van de werkgroep, en met hen vele anderen zo teleurgesteld heeft in de departementale discussienota, is dat er in die discussienota van wordt uitgegaan dat jeugdbescherming is het uitvoeren van justitiële maatregelen, terwijl het toch eigenlijk gaat om de hulpverlening met eventuele maatregelen als voorwaardenscheppende middelen. Is dit alleen maar een woordenspel? Ik zou bijna zeggen, ja en nee; liever nog, nee en ja. Het is geen woordenspel omdat men denkend vanuit het recht, de wettelijke constellatie, voor de gesignaleerde problemen zoals:

discontinuïteit in de hulpverlening, een te groot aantal instellingen, die elk voor zich te klein zijn om kwaliteitswerk te kunnen leveren, hulpverlening in zeer moeilijke gevallen, tot andere oplossingen komt, dan wanneer men vanuit het begrip hulp deze problemen benadert. Kortweg een tegenstelling tussen curatief en preventief, tussen het eigen straatje schoonvegen en samen zorgen dat de wijk leefbaar wordt en blijft. Nog weer anders gezegd: het gaat niet om de organisatie of structuur, maar om visie en beleid.

Ik denk aan de andere kant dat het misschien toch een woordenspel is. Zou men op het departement nu werkelijk denken zoals wij denken dat zij denken? Of denken zij precies zoals wij? Gesteld dat dit het geval is, hoe komt het dan dat de modellen van gene zijde zo duidelijke beheersmodellen zijn terwijl er zo'n behoefte is aan ontwikkelingsmodellen.

Hoe komt het dan dat het niet duidelijk wordt of, en zo ja met welke effect of eventueel met hoeveel frustratie overleg plaats vindt tussen de departementen van Justitie, CRM, Sociale Zaken en Volksgezondheid. Mag men zonder openbaarheid vertrouwen vragen?

Doelstelling en uitgangspunten

Zoals gezegd probeert de werkgroep een voorstel te ontwikkelen vanuit het begrip hulp. Het woord justitiabele is voor haar dan ook een vloek. De hulp die volgt op een rechterlijk ingrijpen is in wezen niet anders dan de hulp die iemand krijgt die er zelf om vraagt. Daarom is het onbegrijpelijk, dat men desondanks nog steeds meent een onderscheid te moeten maken in de organisatie van die hulp; dat er justitiële hulpverleningsinstanties moeten zijn en dat er kinderbeschermingshuizen moeten zijn, die 'onder justitie vallen'. Dat is onlogisch, en wat nog erger is, het werkt ten nadele van de cliënt, zo u wil hulpgegedigde, die er bij terecht komt. Hij wordt een justitiekind, hij heeft een kinderrechter, hij wordt voor het leven getekend. Aan deze situatie zal in de eerste plaats een einde moeten komen.

De gekozen uitgangspunten hebben, dat ligt nu wel voor de hand, voornamelijk betrekking op de hulpverlening in het

algemeen:

1. De hulpverlening in de jeugdwelzijnszorg geschiedt in beginsel op basis van vrijwilligheid.
2. De hulpverlening dient zo dicht mogelijk bij de potentiële cliënt te zijn en daar ook zo lang mogelijk te blijven.
3. Continuïteit dient er niet alleen te zijn op het vlak van de persoonlijke continuïteit van de hulpverlener, maar vooral op het vlak van het beleidsdenken.
4. In de hulpverlening dient het begrip trouw het uitgangspunt te zijn en niet het begrip ouderlijke macht.
5. Het onderscheid tussen vrijwillige en niet-vrijwillige hulpverlening is relatief, niet absoluut.
6. Een justitiële jeugdbeschermingsmaatregel is noodzakelijk en zinvol als voorwaardenscheppend middel tot de hulpverlening of als middel om het veranderingsproces op gang te brengen.
7. Beslissingen mogen slechts vallen na voorafgaand overleg tussen hulpverlener en hulpgegedigde. De laatste moet op eenvoudige wijze zijn recht hoger op kunnen zoeken.
8. De hulpverleningsstructuur — en ten dienste daarvan de beleidsstructuur — dient opgebouwd te zijn volgens de echelon-gedachte.
9. Er dient één structuur te zijn van de hulp voor jeugd en gezin, bevattend zowel de vrijwillige hulpverlening als de hulpverlening met een justitiële maatregel. Deze structuur dient op zijn beurt een geïntegreerd onderdeel te zijn van de structuur van de welzijnszorg.
10. De jeugdwelzijnszorg, als onderdeel van de totale welzijnszorg, dient een open en flexibele organisatie te zijn. De organisatie dient zich te concretiseren en te ontwikkelen met behulp van objectiveerbare en bijstuurbare beleidsinstrumenten. Deze instrumenten dienen te zorgen voor een evenwicht tussen de behoefte aan een uniform beleid en de behoefte aan vrijheid van handelen en initiatief.
11. De structuur dient op een democratisch model gebaseerd te zijn; daarbij dienen de invloeden en verantwoordelijkheden van cliënten, werkers en overheid op een voor ieder adequate en rolzuivere wijze gerealiseerd te worden. Bovendien zal een reële participatie van de bevolking in de beleidsvorming mogelijk moeten worden gemaakt.

Enkele tussenopmerkingen

De eerste gedachte, die bij mij opkwam toen ik de uitgangspunten doornam in mijn bezigheid om wat materiaal voor dit stuk te verzamelen, was: wat zijn ze bezig geweest met het intrappen van open deuren. Is er dan in die anderhalf jaar die verstreken zijn sinds het verschijnen van de Veldnota zo'n ontwikkeling in het denken geweest, dat ik mij nu bijna niet meer kan voorstellen dat het gestelde nieuw was. Of was een en ander voor de particuliere kinderbescherming helemaal niet zo'n slag bij heldere hemel — dit zou je bijna mogen afleiden uit het feit, dat de ledenvergadering van de Nationale Federatie voor Kinderbescherming zij het onder het maken van een enkele kanttekening, de stellingen van het Manifest tot de hare maakte —. Hoe werden deze gedachten ten departemente ontvangen? De Veldnota werd in latere stukken van het departement wel genoemd, maar heeft zij enige invloed gehad op het denken daar? Trouwens, deze vraag geldt voor alle stukken die verzonden zijn in reactie op de departementale discussienota. Moet de nota Grosheide ons helderheid verschaffen? Nee, wij hebben geen antwoord op de vraag: Hulp of Recht? Ook het Congres ter gelegenheid van het vijftig-jarig bestaan van de maatregel ondertoezichtstelling en het instituut kinderrechter nam echt geen motie aan waaruit een duidelijke stellingname valt af te leiden.

Overgangsfase 1972-1976

Na in het kort de hulpverlening anno 1976 te hebben geschetst onder verwijzing naar stukken als Struktureel Perspectief, staat de werkgroep lang stil bij de hulpverleningsinstituten en de voorwaardenscheppende structuur in de overgangsfase:

In deze periode dient er een herstructurering plaats te vinden van de welzijnszorg, de daar opererende hulpverleningsvelden dienen rijp gemaakt te worden voor de integratie. Eén van de velden is de jeugdwelzijnszorg. De jeugdwelzijnszorg in de overgangsfase kan zonder al te grote strubbelingen een aantal jaren nog

blijven ressorteren onder de departementen waaronder zij nu ressorteert. Wel dient de hulpverlening principieel, formeel en zichtbaar gescheiden te zijn van het zuiver justitiële van de kinderbescherming, van de huidige Raad voor de Kinderbescherming en de Kinderrechter. De Raad voor de Kinderbescherming moet worden de Raad voor Advies Jeugdrechter. In elk geval dient de Raad geen intake-orgaan voor de hulpverlening, geen maatschappelijk werk-orgaan te zijn. De Jeugdrechter moet uitsluitend rechter worden en zich gaan onthouden van hulpverlenende activiteiten, zoals het bekrachtigen van beslissingen en het toezicht houden op de uitvoering ervan. Tussen de jeugdwelzijnszorg en de instituten van de Geestelijke Volksgezondheid en van het Maatschappelijk Werk en Opbouwwerk en de voorzieningen in het kader van het onderwijs zal men op twee fronten bezig moeten zijn:

— uitgaand van de feitelijke overlapping van de problematiek en de clientèle zal op het uitvoerende niveau er een uitbreiding moeten komen van de samenwerking op basis van vrijwilligheid, door middel van werkafspraken.

— op het regionale maar vooral op het landelijke beleidsniveau zal men voorwaardenscheppend en coördinerend op deze samenwerking moeten inspelen. Zeer gedetailleerd wordt vervolgens beschreven wat er op de verschillende echelons aanwezig moet zijn, en hoe de verbindingslijnen tussen de echelons moeten zijn. De instelling voor jeugd en gezin is gesitueerd in het tweede echelon.

Hoe ziet de beleidsstructuur er volgens de werkgroep uit in de overgangsfase. Juist omdat het de structuur van de overgangsfase betreft, is een eerste vereiste voor de beleidsstructuur dat deze geen nieuwe zware organen krijgt, daar deze in de toekomst een verandering zouden belemmeren.

Wil het gestelde doel ook werkelijk bereikt worden dan zal de Nationale Federatie voor Kinderbescherming krachtiger moeten worden en over meer bevoegdheden moeten kunnen beschikken.

Tot besluit

Zit de kinderbescherming nu in de overgangsfase zoals de werkgroep zich die indertijd voorstelde?

-- de kinderbescherming is rijp aan het worden voor de zo fel begeerde integratie. Hoe staat het in de andere takken van zorg? Ook daar is de behoefte groeiende om te komen tot een

betere beleidsafstemming, een betere taakafbakening, een nauwere samenwerking.

— het tweede wensenpakket lijkt nog in de verste verte niet iets dichterbij de realisering gebracht. De Raden lijken eerder hun positie als hulpverlenende instantie te versterken.

De kinderrechter zal, zoals het er nu uitziet, wel in zijn huidige functie gehandhaafd blijven.

— op landelijk niveau zijn contacten gelegd tussen de jeugdwelzijnszorg en twee andere structuren die te maken hebben met hulp aan in hun ontwikkeling bedreigde jeugdigen. Ook op lokaal niveau komen er gesprekken op gang.

— Er dreigt echter een nieuw zwaar orgaan te komen. Eigenlijk vanuit de gedachtenwereld van de Veldnota is men hiertegen in opstand gekomen: men heeft vraagtekens gezet rond de organisatie: is deze niet te centralistisch?

men heeft vraagtekens gezet achter

de oprechtheid van de bedoeling dat de op handen zijnde integratie een noodzakelijk te doorlopen fase is om te komen tot integratie in de jeugdwelzijnszorg.

men beleeft het model te veel als een abstractie; waar is de visie op de hulpverlening gebleven?

men vreest dat het voorgestelde model te weinig dynamisch zal blijven te zijn.

De gezamenlijke organisaties, maar misschien vooral de Nationale Federatie, zullen wel met hun handen in het haar zitten. Wij wensen hen wijsheid en moed toe bij het toetsen en toepassen van de ontvangen reacties.

De land-dag voor vrijwilligers

C. M. ter Linden

Een vrijwilliger is wat iedereen moet zijn, namelijk iemand die de maatschappij leefbaar maakt, iemand die zeer bewust stelling neemt ten opzichte van de maatschappij en handelt vanuit een persoonlijk engagement. Dit is zó fundamenteel, dat het niet is aan te leren.

Dit is zó vanzelfsprekend, dat er niet over te praten is.

Zo typeerde op 10 februari jongstleden een vrijwilliger zichzelf. Hij was één van zo'n driehonderd mensen, die hun vrije zaterdag wilden besteden om met anderen te denken over de plaats van

de vrijwillige medewerker in de gezinsvoogdij.

Zo vanzelfsprekend als vroeger is die plaats niet meer.

Meer en meer worden beroepskrachten tot gezinsvoogd benoemd.

Natuurlijk heeft dat wel een reden, maar toch...

De maatschappelijk werkers zijn gaan twijfelen; nog steeds staat in de Code voor het maatschappelijk werk: de maatschappelijk werker is bij de hulpverlening bereid tot loyale samenwerking met vrijwillige medewerkers. Het moge dan zo zijn, dat de vrijwillige medewerker niet meer de volledige verantwoordelijkheid kan dragen voor de hulpverlening aan 'onder-toezicht-gestelden' en dus niet meer als gezinsvoogd kan worden aangesteld, maar dit behoeft niet te betekenen dat van zijn specifieke mogelijkheden geen gebruik meer kan worden gemaakt. Hij zou bijvoorbeeld een duidelijk omschreven deeltaak opgedragen kunnen krijgen. Hetzelfde moment, dat dit ideeetje opkomt rijzen er ook een aantal vragen. Wat zijn eigenlijk die specifieke mogelijkheden?

Welke plaats kan hem, juist gezien zijn specifieke mogelijkheden, worden toegedacht in het totaal van de hulpverlening?

Een probleem voor de maatschappelijk werker is tevens, dat hij in zijn opleiding eigenlijk niet heeft geleerd met de vrijwilliger samen te werken.

Dat de vrijwilligers zich niet neerleggen bij de gang van zaken, dat ook zij aan het denken zijn geslagen werd mij op die 10e februari heel duidelijk. Vanuit hun bedreigde positie claimden zij een eigen status, vanuit onzekerheid en zekerheid tegelijkertijd spraken zij met elkaar, opgewarmd door de inleider, de heer J. J. H. Muermans, die aan zijn inleiding de titel meegaf: 'De vrijwilliger in de hitte; de hulpgegadigden op de tocht; de vrijwilliger in de kou', en wel over twee dingen.

Ten eerste over de vraag: wat vinden wij zelf dat wij kunnen, en welke ondersteuning verlangen wij hierbij? En ten tweede over de wenselijkheid dat de vrijwilligers als geleding worden erkend; dat zij inspraak krijgen in het beleid.

Het komt mij voor, dat zij die initiatief namen om deze landdag te organiseren lof verdienen. Ik zal u uitleggen waarom. Met de schrijvers van het artikel: *Inschakeling van niet-professionele medewerkers*, te weten M. A. Bremer-Schulte en E. Dekker (*Maandblad Geestelijke Volksgezondheid*, 7 augustus 1971 blz. 340-349) ben ik van mening, dat in de behoefte aan hulp maar zeer ten dele kan worden voorzien door de georganiseerde louter deskundige hulpverlening. Niet allen dat er een kwantitatief tekort aan mankracht bestaat. Ook kwalitatief voldoet het aanbod niet aan de vraag. De deskundige hulpverleners zijn in principe opgeleid voor de oplossing van anderssoortige problemen. Min of meer algemeen voorkomende relatiestoornissen, het vermogen om de eigen motieven en mogelijkheden beter te ontwikkelen en om open en spanningsloos sociale relaties aan te gaan zijn niet bij uitstek het domein van deskundigen. De hulpverlening is naar sociaal klimaat te dirigistisch om deze 'alledaagse' problemen te behandelen. In het licht van het bovenstaande betekent de inschakeling van niet professionele medewerkers democratisering van de dienstverlening: het gesloten systeem van deskundigen wordt meer open. Deprofessionalisering en popularisering van de hulpverlening is noodzakelijk. Evenzeer noodzakelijk is de introductie van een niet-exclusief-professionele methodiek.

Hopelijk blijft de gewone burger (vrijwilliger) zich bewust van zijn eigen mogelijkheden. Hopelijk blijft het niet bij deze ene landdag (aan de deelnemers van de eerste zal het trouwens niet liggen). Hopelijk blijft het niet bij praten. Hopelijk blijft deze beweging niet beperkt tot de kinderbescherming.

De opleidings- instituten in de sector van het bejaardenwerk

G. Mentzel v. Aken

De redactie heeft mij verzocht u iets te vertellen over het werk van de Stichting Katholieke Opleiding Bejaardenwerk, de Stichting Protestantse Opleidingen Bejaardenzorg en de Stichting Opleidingen Bejaardenzorg, meer bekend onder de afkortingen: SKOB, SPOB en SOB.

Binnenkort zult u daarvoor in de plaats de naam LSOB (Landelijke Stichting Opleidingen Bejaardenwerk) tegenkomen, want de drie OB's gaan fuseren. Een ingrijpende gebeurtenis voor de direct betrokkenen, een hopelijk zinvolle gebeurtenis voor hen voor wie het werk van de opleidingsinstituten bedoeld is.

Verwacht mag worden dat bundeling van deskundigheid en werkracht de opleidingen op het terrein van het bejaardenwerk ten goede zal komen. In het dagelijks werk van de opleidingsinstituten werd steeds duidelijker dat samenwerking mogelijk is met erkenning en aanvaarding van en waardering voor de verschillende geestelijke inspiratiebronnen waaruit geleefd en gewerkt wordt. De fusie is het zichtbaar teken hiervan.

Inspelen op de behoefte aan beroepsvorming

In de vijftiger jaren werden de cijfers bekend over de toenemende vergrijzing van de bevolking.

Het antwoord vanuit de samenleving daarop was het stichten van nieuwe bejaardentehuizen. De bedoeling was in deze tehuizen een optimaal leefklimaat te scheppen dat de bejaarde de mogelijkheid zou geven 'leven toe te voegen aan de jaren'. Door bouw, inrichting en omgang met elkaar wilde men uitdrukken anders te zijn dan het bij de vooroorlogse generatie gevreesde armenhuis. Tevens wilde men voorkomen dat het tehuis werd ervaren als een soort ziekenhuis. Dat betekende dat de werkers in de tehuizen mogelijkheden moesten krijgen om die

kennis, kunde en beroepshouding te verwerven die pasten in dit nieuwe beeld van het bejaardentehuis.

De opleidingsinstituten ontstonden om vorm te geven aan deze behoefte aan scholing en vorming.

Samenwerking met Tehuizenorganisaties en Nederlandse Federatie voor Bejaardenbeleid (NFB)

In samenwerking met de betrokkenen kwamen de opleidingsprogramma's voor *bejaardenhulpsters* en *bejaarden-verzorgsters* tot stand.

Dit overleg duidt erop dat het de bedoeling was de cursusprogramma's zo op te zetten dat theorie en praktijk op elkaar aansluiten.

Daarbij is de functie die in het tehuis wordt bekleed bepalend voor het niveau van de opleiding. Zo wordt van de bejaardenhulpster verwacht dat zij naast huishoudelijk werk lichte verzorgende werkzaamheden bij bejaarden kan verrichten en dit alles onder leiding. Daarentegen wordt van de bejaardenverzorgende verwacht dat hij/zij zelfstandig de verantwoording kan dragen voor de totale verzorging van een aantal (10-15) bejaarden. Bij beide opleidingen kan een diploma met insigne van de NFB worden behaald.

De cursusleiding

Vanzelfsprekend wordt grote zorg besteed aan de inhoud van de cursus en de methodisch didactische aanpak. Het is de cursusleiding, die in nauw contact met de vakdocenten zoekt naar de voor de betrokken groep cursisten meest juiste wijze van aanbieden van de lesstof, waarbij het de bedoeling is kennis en inzicht te vergroten, benodigde vaardigheden te oefenen en

	SGI	SOZA	VIP	LSB	CB	CGB	TMW	
PR	LAMO	ABC	LOMARE	LMWO	GF	MW	MD	
OW	GITP	F 1	F 2	BBK	MOB	JAC	SALCO	
NVSH	NOVIB	IP	OG	PSW	NIMO	MAI	LBB	
HV	NJG	MCBA	GGD	PSVC	HSHB	ICSW	CRM	
SAKOR	SOB	O en W	GVD	CR	LOK	GSA	SCOB	
AA	LOK	MAWE	GDR	VPC	PSC	VUGA	PGGM	
GS	FZA	BWO	LOGG	MTO	JMW	MUM	DB	
PHF	AB	MvT	MvA	Bea	AMvB	DIVOSA	KB	
MADI	DM	NIMAWO	BenW	OVb	CICSA	COAM	PO	
ROA	PROA	STROA	GISD	VO	KLMCMD	WBV	COAM	
GIMD	LHU	AMW	N19	NBV	COC	POO	SPZ	
SSO	TBR	WAC	NRMW	KJF	UVV	MSA	HSA	
SO	LAB	LBB	SSLK	NCVO	S20	VPC	NSF	
UO	WMD	FIOM	WIB	PJ	NCC	MenM	LOAC	
ANIB	JN	SA	IZA	N 12	FORS	ADIC	NCVO	
NVV	COAMD	ISPA	PSVG	SPD	RIGG	N 20	AOW	
ASCA	PMW	LMW	KSA	SBBN	AJM	SCAB	BKW	
SPD	TELEAC	CAO	GG	AWBZ	GGZ	JPD	SOMA	
wnd	red	HB	GV	DAT	ABW	AHD	BOSK	
TRBB	BKW	THD	BB	COF	DSCC	GSW	GAK	
GGGD	KCVM	DOBBI	NISSO	PCRV	REVAKO	VSV	MR	
NFK	WOT	OTS	COSA	KLAAGMUUR VOOR DE LEDEN Ondergang van de duidelijkheid in de welzijnszorg				DKB
MVJ	OVJ	KR	GZV					NOK
EXT	RVaK	GOOY	RO					INT
								vMtM

Wie de betekenis van alle op deze muur voorkomende afkortingen kent en de moeite neemt ze op te schrijven en aan het centraal bureau op te sturen, dingt mee naar een boekenbon van f 15.-, die verloot zal worden onder de foutloze inzenders.

bewustwording van eigen functioneren in relatie met anderen te doen plaatsvinden. De mogelijkheden die het groepswerk biedt in dit proces van scholing en vorming worden hierbij ten volle benut.

De cursusleiding houdt ook nauw contact met de leiding van het tehuis waarin de cursist werkt en waar hij/zij de opdrachten uitvoert die vanuit de opleiding worden gegeven. Door deze contacten verzamelt de cursusleiding een schat van gegevens, die voor het theoretisch gedeelte van de opleiding van nut zijn. Omgekeerd krijgen de directies van de tehuizen meer zicht op wat de opleiding doet.

Kaderopleiding en opleiding voor afdelingshoofden

Het is dan ook bijna vanzelfsprekend dat vanuit dit contact van opleidingsinstituut met directies de *kaderoriënteringscursus* werd opgezet. Hierin wordt aandacht besteed aan nieuwe ontwikkelingen in de bejaardenzorg; maar ook wordt informatie gegeven over modern personeelsbeleid en organisatiekunde. Daar deze cursus niet meer wil zijn dan een oriëntering is voor hen die een diepergaande studie aandurven de *kaderopleiding* gestart.

Na deze tweejarige opleiding voor in functie zijnde directies kan het diploma van de NFB worden behaald.

Als jongste loot aan de stam is er de opleiding voor *afdelingshoofden*, waarin het leiding geven aan de op de afdeling werkenden een zeer belangrijk onderdeel is.

Alle hier besproken opleidingen zijn bedoeld voor hen die werkzaam zijn in de functie, waarop het cursus-programma is afgesteld.

Mede door dit aanbod van opleidingsmogelijkheden voor hen die verzorgend en leidinggevend werkzaam zijn is een bijdrage geleverd aan de verwezenlijking van de taak die de bejaardentehuizen zich stelden, nl. een zo goed mogelijk leefklimaat te scheppen voor de oudere mens die eigen huis en haard op moet geven omdat hij blijvende verzorging nodig heeft.

De opleidingsinstituten hebben daarbij centraal gesteld dat het de oudere mens is die uiteindelijk gediend moet worden. Om het met de woorden van de secretaris van één van de opleidingsinstituten te zeggen:

'Hulpverlening aan deze oudere mens vereist een scherp inzicht in zijn specifieke situatie.

Het feit dat hij hulp nodig heeft hangt in de meeste gevallen direct samen met

zijn leeftijd. Het is voor hemzelf een voortdurende herinnering aan het naderende einde. De toenemende afhankelijkheid van anderen maakt hem bewust dat hij in een kritieke fase is terechtgekomen: moeilijker dan voorheen kan men loochenen dat men de zin van zijn leven niet kan achterhalen zonder de beperkte duur ervan hierin te verdisconteren.

Voor welke zingeving men ook kiest, het is de keus van deze mens persoonlijk die daarin waar maakt dat hij onherhaalbaar en onvervangbaar is. Deze bijzonder belangrijke fase wordt dus gekenmerkt door een verscherpte confrontatie met zichzelf en anderzijds door een steeds duidelijker ervaren afhankelijkheid van anderen.

Wanneer men een mens in deze situatie beschouwt als een tobber, getuigt dit van weinig respect voor de persoon van de ander.

Het 'bemoederen' van de bejaarde mens is mensonwaardig omdat het de suggestie inhoudt 'laat het allemaal maar aan mij over, ik zorg wel voor je'. Dit soort hulpvaardigheid is een inbreuk op de zelfverantwoordelijkheid en de eigen waarde van de ander.'

(B. Droste - verslag 1970 SOB)

Dat ook bestuursleden van bejaardentehuizen en andere instellingen voor bejaardenwerk vanuit hun bestuursfunctie met vragen en gedachten als boven weergegeven te maken hebben is vanzelfsprekend. De SPOB heeft dan ook een cursus voor *besturen* opgezet. Daarin komen behalve onderwerpen als 'besturen in deze tijd' o.a. ook de onderwerpen 'verantwoordelijkheid van het bestuur ten aanzien van het leefklimaat der bewoners' en 'de taak van het bestuur in de totale dienstverlening aan bejaarden' aan de orde.

Het open werk en de opleidingsinstituten

Toen de instellingen voor gezinsverzorging de mogelijkheid kregen gezinshelpsters bij bejaarden aan te stellen werd in overleg met de Centrale Raad voor de Gezinsverzorging een opleidingsprogramma opgezet voor deze groep werkers. Door de hulp die deze, meestal gehuwde, dames geven is het mogelijk dat vele bejaarden zelfstandig kunnen blijven wonen. Het is daarom enorm belangrijk werk waaraan de opleidingsinstituten graag door middel van deze *oriënteringscursussen* voor gezinshelpsters bij bejaarden een bijdrage leveren. Dat juist ook in deze groepen het thema 'wat is werkelijk helpen' aan de orde komt en het 'bemoederen' ter discussie wordt gesteld zal wel duidelijk zijn.

De *cursus gerontologie* is speciaal opgezet voor leidinggevende functionarissen in het open bejaardenwerk, zoals leiding gezinsverzorging, leiding dienstencentra, maatschappelijk werkers. De cursus is toegankelijk voor diegenen die een diploma sociale akademie of soortgelijke opleiding hebben. Daarnaast is er nog een cursus gerontologie speciaal voor verpleegkundigen.

Alle besproken cursussen zijn bedoeld voor hen die reeds werkzaam zijn in de sector van het bejaardenwerk. Afwijkend hiervan is er één cursus die bedoeld is als *introductie*. Dit in de zin van kennismaken met wat er zoal vast zit aan de functie van directeur/trice van een bejaardentehuis. Deze korte cursus is bedoeld voor hen, die reeds een leidinggevende functie in de maatschappij bekleden, doch overwegen van functie te veranderen.

Dit alles overziende zult u het met mij eens zijn de de LSOB de handen vol zal hebben met de taken haar overgedragen door de drie nu nog functionerende opleidingsinstituten.

Toename van behoefte aan scholing, bijscholing, vervolgcursussen e.d.

Wij kunnen constateren dat de behoefte aan opleidingen zowel naar aantal als naar diversiteit groeiend is. De verzoeken komen niet alleen meer vanuit de tehuizen en de instellingen voor gezinsverzorging. De dienstencentra en projecten gecoördineerd bejaardenwerk hebben een beroep gedaan op de opleidingsinstituten. Een opleidingsprogramma zal in overleg worden samengesteld.

Meer en meer wint de gedachte veld dat het gaat om een totaal welzijnsbeleid voor ouderen. Hierbij is hulpverlening een belangrijk aspect maar niet het enige. Participatie van de bejaarde aan de samenleving, het zelf vorm geven aan zijn leefsituatie, het niet meer afwachten wat anderen voor hem klaarmaken komt steeds duidelijker naar voren. In dit welzijnswerk zullen de beroepskrachten, de vrijwilligers en de bejaarden zelf op een nieuwe manier met elkaar bezig zijn. Niet alleen voor beroepskrachten, maar ook voor vrijwilligers en bejaarden zullen mogelijkheden tot scholing en vorming geboden dienen te worden.

De LSOB ziet het als haar taak deze ontwikkeling te ondersteunen.

De ervaring en deskundigheid, de visie op de plaats van de oudere mens in de samenleving staan ter beschikking van allen die betrokken zijn bij het werk van en voor bejaarden.

Hulp aan gedupeerden door misdrijven

De adviesgroep delinquentie en samenleving voordien genoemd sectieraad reclassering, bracht in maart 1971 een werkstuk uit.

De titel van dit werkstuk is 'Meer aandacht voor de benadeelde'.

Na het uitbrengen van het werkstuk is men niet stil blijven zitten en heeft men naar mogelijkheden gezocht de hulp aan benadeelde in de praktijk te brengen. Toen bleek dat ook de Vincentiusvereniging zich daarmee bezig hield is samen met hen een poging ondernomen in Haarlem een werkgroep in het leven te roepen.

Over de gedachten in deze werkgroep 'Hulp aan gedupeerden door misdrijven' in Haarlem en de voorgenen werkwijze, vindt u hieronder een stuk informatie.

Ter inleiding

Om niet gemakkelijk te achterhalen redenen wordt er in de maatschappij tot op heden weinig of geen aandacht besteed aan de problemen van personen, die als gevolg van een misdrijf op enigerlei wijze gedupeerd zijn.

Een van de oorzaken hiervan is ongetwijfeld gelegen in de onbekendheid met deze problematiek. Daar komt bij dat in de strafrechtspraak de aandacht vrijwel uitsluitend op de daad en de dader is gericht en allerminst op de benadeelden. Dit is bevreemdend, omdat er wel degelijk — weliswaar beperkte — juridische mogelijkheden bestaan om de benadeelde partij, althans in materiële zin, genoegdoening te verschaffen. Zo kan de rechter bijvoorbeeld in zijn vonnis een schadevergoedingsregeling als bijzondere voorwaarde aan de dader opleggen.

Van deze en andere — beperkte — wettelijke mogelijkheden wordt echter om onduidelijke redenen weinig gebruik gemaakt, waardoor de gedupeerde buitenspel komt te staan.

Weliswaar kan de gedupeerde een civiel proces tegen de dader aanspannen, maar daarvan is hij/zij vaak niet op de hoogte. Bovendien kost zo'n proces als regel bijzonder veel tijd en ook nogal wat geld.

Een wel-overwogen juridisch advies is dan gewenst.

Het is genoegzaam bekend dat reeds jaar en dag veel aandacht wordt besteed aan de situatie(s) van de dader(s) van een misdrijf: Het is in het bijzonder de

reclassering, die zich hiervoor inspannt.

Door de werkzaamheid van deze hulpverlening wordt ook door de rechterlijke macht steeds meer aandacht aan de sociale aspecten van de misdaad en de dader geschonken. De beoordeling van de dader heeft daardoor een humaner karakter gekregen.

Wij achten dit terecht, maar hebben er dan wel bezwaar tegen dat aan de benadeelde de nodige aandacht wordt onthouden.

Overigens moeten wij vaststellen dat, ook indien aan de bedoelde juridische aspecten het volle pond gegeven worden zou, er ongetwijfeld een aantal gedupeerden zijn, die met het betrokken worden bij het strafproces — waar we wel steeds op attent zullen moeten blijven — niet of onvoldoende gebaat zijn. Of zij wensen niet op deze wijze in de openbaarheid te treden, of zij zijn gekwetst op een wijze die niet in materiële waarden is uit te drukken. Zij staan dan voor problemen die niet binnen een strafproces kunnen worden opgelost.

Welke hulp lijkt gewenst?

Het valt niet te verwonderen dat ook in de kringen van de hulpverlening vanwege de onbekendheid met de specifieke problematiek van het gedupeerd zijn tot nu toe hiervoor de aandacht heeft ontbroken. Toch dringen er af en toe berichten tot ons door, meestal mondeling, die blijk geven van de schrijnende situatie waarin

iemand door een hem door een misdrijf aangedaan leed is komen te verkeren. Meestal komt dit slechts terloops aan het licht, omdat de betrokken gedupeerde niet weet hoe zijn/haar situatie het hoofd te bieden, respectievelijk hiervoor om hulp te vragen.

Afhankelijk van de situatie, waarin zij door het delict zijn gebracht, zullen een aantal gedupeerden behoefte hebben aan advisering, wegwijzing, bijstand of althans medeleven. En dat bij voorkeur zo kort mogelijk na het moment waarop zij gedupeerd werden en op een wijze die zij zelf niet als hinderlijk of opdringend ervaren.

Mocht het nodig zijn om hun, die het behoeven, langduriger en deskundiger hulp te verlenen dan in een enkel gesprek mogelijk is dan bestaan hiervoor in de maatschappij hulpbronnen. Wij denken aan de bureaus voor maatschappelijk werk, advocaten-kantoren, huisartsen, bureaus voor psychiatrische en andere specialistische hulp, eventueel de Bijstandswet en last but not least, het vanaf 1 januari 1973 op te richten overheidsfonds op grond van de 'voorlopige regeling schadefonds geweldsmisdrijven' (met een voorlopig beperkt budget voor 1973).

Enige uitgangspunten van de werkgroep

Alvorens over te gaan tot de beschrijving van de werkwijze van de werkgroep 'Hulp aan gedupeerden door misdrijven' in Haarlem willen we nog even de uitgangspunten voor dit project hieronder kort als volgt samenvatten:

— Het project beoogt signalering en belangenbehartiging met betrekking tot problemen waarvoor gedupeerden door misdrijven gesteld kunnen worden.

— Een voor dit doel samengestelde groep personen stelt zich open voor contact met die gedupeerden, die hieraan behoefte gevoelen.

— Voor de — van geval tot geval te beoordelen — advisering, ondersteuning en/of hulpverlening wordt verwezen naar de bestaande deskundige instituten of personen, met welke de groep tevens een relatie onderhoudt. Een afzonderlijke op deze gedupeerden gerichte hulporganisatie wordt derhalve niet beoogd.

— Het tegemoet treden van en hulpverlening aan gedupeerden door

misdrijven houdt niet in een meer of mindere mate van verguizing van de dader(s). Eerder zullen wij er op attent zijn het tegendeel te bevorderen, indien hiervoor termen aanwezig zijn. Een relatie met de reclasseringsinstellingen lijkt hiertoe alleszins nuttig. Voorzover deze summier inleiding * vragen mocht oproepen met betrekking tot de praktische uitwerking daarvan, hopen wij dat de hieronder volgende beschrijving van de werkwijze ten dienste van gedupeerden, zoals deze ons voor ogen staat, op eventuele vragen antwoord moge geven.

Beschrijving van de werkwijze van de werkgroep**

De werkgroep bestaat uit een 'beleidsgroep' en een 'contactgroep'. De beleidsgroep bestaat uit een aantal personen uit diverse kringen en vakgebieden die zich bereid verklaarden, zowel persoonlijk als namens hun 'achterland' (organisaties waaraan zij hetzij beroepsmatig dan wel als bestuurder verbonden zijn) zich in te zetten voor de handreiking aan gedupeerden door misdrijven. Omdat deze tot hulpverlening van zeer verscheiden aard aanleiding kan geven is gekozen voor een veelzijdig samengestelde en op basis van vrijwilligheid werkzame behartigingsgroep.

De beleidsgroep wordt terzijde gestaan door een afzonderlijke contactgroep die als kerngroep fungeert. Deze groep bestaat uit enige vrijwillige bezoekers(sters) en drie deskundige leden (maatschappelijk werker, arts en jurist) als raadsgevers. Zij houden zich bezig met het eerste contact met een gedupeerde; met het bedenken van de eventuele hulpbron die aangesproken zou kunnen worden om de gedupeerde de hulp, die deze eventueel behoeft, te kunnen geven; tenslotte het overbrengen van een advies ten deze aan de gedupeerde.

De leden van de contactgroep zijn bereid een bemiddelende rol te (blijven) spelen, doch alleen in die gevallen waarin een gedupeerde daar uitdrukkelijk zelf om vraagt. Ook is mogelijk dat de groep door de hulpgever(s) in verband met een specifiek geval om een advies wordt gevraagd.

De contactgroep organiseert de hulp dus

niet zelf, maar verwijst steeds naar een bestaand, en voor een gesignaleerd probleem geëigend, hulp(dienst)-verleningsorgaan. Het adviseren en/of verwijzen geschiedt steeds vanuit de contactgroep in zijn geheel, hetgeen o.i. een goede werkwijze garandeert.

Hoe komt de contactgroep op het goede spoor?

Indien een door een misdrijf gedupeerde persoon bij de politie zijn klacht doet kan de betreffende dienstdoende politiefunctionaris hem/haar attent maken op 'de groep mensen' die in een dergelijke situatie met de gedupeerde willen nagaan of en hoe er zo nodig geholpen kan worden. Dit attent maken geschiedt door het uitreiken van een daarop afgestemde folder.

De gedupeerde kan in dit contact met de politie eventueel te kennen geven dat hij/zij er de voorkeur aan geeft dat de politiefunctionaris zelf het eerste contact met de contactgroep legt. In dat geval zal de daarvoor bestemde strook ingevuld moeten worden. Op deze strook verklaart de gedupeerde er geen bezwaar tegen te hebben dat zijn naam en adres aan deze groep wordt doorgegeven.

In het geval dat de gedupeerde de folder zonder meer meeneemt wordt zijn/haar naam en probleem pas bekend indien door de gedupeerde zelf of iemand ten behoeve van deze, contact wordt gezocht.

Hoe komt het contact van de contactgroep met de gedupeerde tot stand?

Op de folder staat het telefoonnummer van de Telefonische Hulp Dienst (THD) vermeld. De gedupeerde kan dit nummer elke avond van 7 tot 11 uur bellen. De vrijwilliger van de THD, die telefoondienst heeft, informeert, als blijkt dat de gedupeerde contact zoekt, omdat die mogelijkheid in de folder genoemd is, naar de naam, adres en eventueel telefoonnummer. De verkregen gegevens worden aan een daartoe aangewezen persoon van de contactgroep doorgegeven. Deze zal als regel in de wekelijkse vergadering van de contactgroep bespreken wie als bezoeker (contactpersoon) zal optreden. In geval van urgente nood zal hij zelf iemand aanwijzen om op de kortst mogelijke termijn contact met de gedupeerde op te nemen.

Ook bestaat de mogelijkheid via een postbus, die dagelijks gelicht wordt en de inhoud daarvan bij genoemde persoon wordt bezorgd, contact te krijgen.

Bezoek en advies door de leden van de contactgroep

In het gesprek dat plaatsvindt tussen de aangewezen bezoeker en de gedupeerde zal duidelijk moeten worden welke hulp of ondersteuning gezocht wordt. In het bijzonder tijdens de proefperiode *** vraagt de bezoeker aan de gedupeerde, zonder daarbij ijdele hoop te wekken, om zijn/haar situatie in de contactgroep te mogen bespreken, teneinde het best mogelijke advies te kunnen geven. Tevens wordt afgesproken of dit al of niet anoniem zal gebeuren.****

In de bijeenkomst van de contactgroep wordt in bijzijn van de deskundige leden een advies opgesteld, dat door de bezoeker aan de gedupeerde zal worden voorgelegd. Voorzover mogelijk zal de gedupeerde tot actief handelen worden opgewekt. Mocht dit onvoldoende lukken dan zullen bezoeker en gedupeerde *samen* de nodige stappen kunnen ondernemen. In een enkel geval zal een voorbereiden van het contact van de gedupeerde met de instantie waarheen verwezen wordt, nuttig kunnen zijn. Voorzover de deskundigheid van de contactgroep in een specifiek geval niet toereikend mocht blijken zal een beroep worden gedaan op andere deskundigen, die hoewel geen lid van de contactgroep zijnde, zich bereid hebben verklaard om de groep bij tijd en wijle, eveneens op basis van vrijwilligheid, bij te staan in het adviseren.

Pro deo bijstand geldt alleen voor een advies; voor een behandeling zal op de normale wijze betaald moeten worden.

Is er nog van 'nazorg' sprake?

Als er verwezen is naar een instantie (welke dan ook) is het gewenst dat na verloop van tijd (eventueel reeds eerder) nagegaan wordt of de gedupeerde het advies heeft opgevolgd en of hij/zij daarmee geholpen is. Dat kan gebeuren doordat de bedoelde instantie de contactgroep hierover informeert, maar het kan ook (zo nodig) andersom.

Indien een gedupeerde prijs stelt op blijvend contact met een bezoeker kunnen gegevens over het effect van de hulpverlening ook via deze weg worden verkregen.

Evaluatie van de gevolgde werkwijze

De gegevens die nodig zijn om een evaluatie mogelijk te maken worden verzameld door een daartoe afzonderlijk

aangezocht (klein) team (2 à 3 leden). Dit team zal tevens de beschikking krijgen over een in overleg met de politie overeengekomen eenvoudige anonieme registratie gedurende de proefperiode, met ondermeer een vermelding van de situatie waarin een folder werd uitgereikt.

Nogmaals de beleidsgroep

De beleidsgroep houdt zich in algemene zin bezig met de problematiek van het gedupeerd zijn en treedt alleen naar buiten op wanneer het gaat om algemene beleidsaspecten van deze problematiek.

Tevens zal deze groep denkbaarheid (blijven) verrichten omtrent een mogelijke uitbouw van haar doeleinden. Als voorbeeld kan gedacht worden aan de wijze van advisering in het geval van een mogelijke uitkering uit het per 1 januari 1973 ingestelde overheidsfonds ten behoeve van gedupeerden door geweldsmisdrijven.

Ook het contact met een (nog te vormen) landelijk comité ten behoeve van bedoelde hulpverlening kan hieronder vallen.

De beleidsgroep staat als zodanig in relatie met de Raad voor Maatschappelijk Welzijn te Haarlem. Zij komt op geregelde tijden in vergadering bijeen in bijzijn van een van de functionarissen van genoemde raad.

Tenslotte

Op 16 januari jl. is de politie begonnen met het uitreiken van de folders. Over de reacties en resultaten is nog weinig te zeggen; indien daar meer over bekend is is het voornemen u daarover in te lichten.

* Een meer uitgewerkte informatie over deze problematiek is te vinden in het werkstuk 'Meer aandacht voor de benadeelde', een uitgave van de vereniging Humanitas, J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam.

** De werkgroep is tot stand gekomen op initiatief van de verenigingen Humanitas en de Vincentiusvereniging.

*** De proefperiode loopt in de maanden januari, februari en maart '73.

**** Voor deze werkwijze is gekozen om vooral in de begintijd alleszins verantwoord te opereren en tevens omdat o.i. het bespreken in de groepsbijeenkomst bijzonder nuttig is voor de (vrijwillige) bezoekers. De proefperiode zal moeten leren of deze werkwijze gehandhaafd dient te blijven.

BERICHT VAN VRIJ NEDERLAND

2 redenen om een opinieweekblad te lezen

● Slechts negen procent van de nederlandse bevolking leest een opinieweekblad – sluit u aan bij een sprekende minderheid.

● Een echt opinieweekblad probeert uw opinie te vormen, niet die te bevestigen – strijd mee voor de geestelijke volksgezondheid.

5 redenen om Vrij Nederland te lezen

● Vrij Nederland is een vrij groot (oplaag 100.000 per week), links, progressief en soms radicaal weekblad – u weet dus wat u in huis haalt.

● Vrij Nederland geeft achtergrondinformatie, brengt daarom ook wel eens (erg) lange artikelen – u kunt af en toe iets overslaan.

● Vrij Nederland is wel eens betweterig en soms lang niet objectief – u hoeft het niet altijd met het blad eens te zijn.

● Vrij Nederland heeft de bekende interviews van Bibeb, columns van Tamar en Piet Grijs, tekeningen van Yrrah, Peter van Straten en Peter Vos, de kookrubriek van Hugh Jans, een alternatieve sportpagina, de satirische kolom Terzijde, het dagboek van Douwe Trant en het kleine Wereldje van de publiciteitsmensen – u kunt er pas over oordelen als u ze gelezen heeft.

● Vrij Nederland is onmisbaar naast uw krant – u leest uitgebreid wat uw dagblad maar kort kan brengen (en waar uw teevee maar weinig tijd voor heeft).

2 redenen om u toch nog eens te bedenken

● „Nederlandse weekbladen? Lees ik helemaal niet.” Mr. G.B.J. Hiltermann.

● „Vrij Nederland. Journalistiek vaak wel knap. Steunt echter de losgeslagenheid in Nederland. Bij alle knapheid een gevaarlijk blad” – P. Jongeling. G.P.V.

- Bon opsturen in ongefrankeerde open enveloppe aan:
- VRIJ NEDERLAND, Antwoordnummer 3043, Amsterdam.
- Noteer mij m.i.v. heden als abonnee op
- Vrij Nederland voor
- ☐ 55,- per jaar
- ☐ 27,50 per halfjaar
- ☐ 13,75 per kwartaal
- Als welkomgeschenk ontvang ik het
- mapje 24 PRENTBRIEFKAARTEN VAN PETER VOS
- ☐ Proefabonnement van 10 weken voor f 10,-
- Ik betaal na ontvangst van uw acceptgirokaart.

Naam A5
Adres
Plaats
Gironummer Handtekening

april 1973 - 28 ste jaargang no. 2 - verschijnt eenmaal per twee maanden